

H. Varga Gyula sorozatszerk.

A kommunikáció oktatása 1–6. (Raátz Judit)

HUNGAROVOK KIADÓ. BUDAPEST. 2009–2014. 629 OLDAL

Könyvsorozat a kommunikációs nevelésről

Az egri alapítású Kommunikációs Nevelésért Egyesület 2008 óta minden évben megrendezi a *Tudatosság* konferenciát, amelyen az előadók az évente változó témakörökben igyekeznek meghatározni a kommunikációnak mint új tantárgyi diszciplínának az értelmezési keretét, illetve a gyakorlati módszereit. A szakmai rendezvényen elhangzott előadásokat az azt követő évben megszerkesztett kötetben olvashatják az érdeklődők. Jelenleg már hat ilyen könyv jelent meg.

Az első kiadványon a sorozat címe is megismerhető: *A kommunikáció oktatása 1.* A kötet címe, a *Tudatosság a kommunikációban* (H. Varga 2009) pedig a tanulmányok, előadások tartalmát jelzi. A sorozatszerkesztő H. Varga Gyula beköszöntőjében meghatározza a füzet megjelenésének célját: „módszertani segítséget nyújtani a Magyarországon most induló, de a közoktatásban egyre jobban terjedő kommunikációoktatáshoz. További feladatának tekinti azt is, hogy fórumot teremtsen az iskolai, az iskolán kívüli, a felnőttoktatásban szintén

erőteljesen jelen lévő kommunikációs gyakorlatok (tréningek, kampányok stb.) kapcsán zajló szakmai-módszertani vitáknak” (H. Varga 2009: 5).

A tanulmányok négy egységre tagolódnak. Az első blokk az *Elméletek a tudatosságról* címet viseli (ez a fejezetcím kettőt kivéve minden megjelent kötetben megtalálható), amely Nemesi Attila László és Szombathelyi Nóra *Tudatosság a verbális énmegjelenítésben: kutatási módszerek, dilemmák* (9), valamint Balázs Géza *Nyelvi tudatosság a kommunikációban* (20) című tanulmányát tartalmazza. Az első írás szerzőpárosa saját kísérlettel, DCT (diskurzuskiegészítő teszt) alkalmazásával igyekezett bizonyítani, hogy az egyes beszédsszituációk, illetve azok súlya milyen mértékben befolyásolja az énmegjelenítést a kérésekben. A másik tanulmány rövid, ám átfogó képet ad a nyelvi tudatosság fogalmáról és színtereiről, illetve a nyelvi ösztön fogalmáról. Balázs tanulmányában a régi és a legújabb megnyilvánulási helyeket is érinti.

Az első kötet második nagy egysége: *A kommunikáció tágabb kontextusai*. Az itt olvasható a *Tudatosság a médiaszövegek befogadásában* (29) című tanulmányban, H. Tomeszt Tímea igen alaposan elemzi a médiaszövegek befogadásának tudatosságát, továbbá az ezekkel összefüggésbe hozható szemiotikai, hermeneutikai és retorikai elméleteket. Balázs László hasonló igényességgel veszi sorba a személyközi kommunikáció tudatosságát, annak pragmatikai tényezőit, formális és informális jellemzőit: *Tudatosság a személyközi kommunikáció szervezésében* (43) címmel. A *Tömegkommunikáció és oktatás* fejezet két szerzője közül Aczél Petra e kommunikációs forma fogalmát, majd az egyénre történő hatását vázolja föl, „*Hatásvadász*”: a tömegkommunikáció hatása és megértése (57) című írásában. Szíjártó Imre pedig *A mediális kommunikáció tudatossága a Mozgókép-kultúra és médiaismeret tantárgy segédanyagaiban* (64) című tanulmányában az akkor érvényben levő NAT alapján tekinti át a tantárgy feladatát, és a hozzákapcsolódó oktatási segédanyagokat.

A *kommunikáció oktatása* címet viselő utolsó fejezet két szerzője közül Szőke-Milinte Enikő a kommunikációoktatás módszertani alapjait, annak főbb elméleti és gyakorlati komponenseit összegzi *Kommunikációs gyakorlatok, kommunikációs tréningek, Elvi-módszertani kérdések* (75) címen, míg Andok Mónika a szövegtípusok (főleg a PISA-felmérés tükrében) és a kommunikációoktatás összefüggéséről ír úgy, hogy a bevezetőben rövid történeti áttekintést is ad a kommunikáció közoktatásban való megjelenéséről: *Szövegtípusok relevanciája a kommunikációoktatásban* (95). A kötetet a szerkesztő írása – *Új szak a tanárképzésben: kommunikációtanár* (105) – zárja, amelyben H. Varga Gyula áttekinti az új kommunikációtanári szak helyét, feladatát és módszertanának főbb egységeit.

A sorozat második kötete, *A kommunikáció kontextusai* (H. Varga 2010) egy évvel később készült el, felölelve az előző évi rendezvény anyagát. A szerkesztő három nagy egységbe rendezte az írásokat. Az *Elméletek a tudatosságról* fejezetben Czeglédi Csaba *Beszéljünk az elméletekről(?)* (7) című tanulmányának fő mondanivalóját saját maga így összegzi: „A tárgytudományok szintjén két tudomány, a kommunikációelmélet és a pedagógia néhány alapkérdését fogom tárgyalni, de mindet főként metaelméleti beágyazottságuk szempontjából. A dolgozat elsősorban néhány olyan alapvető, mindkét tudományra nézve releváns metaelméleti kérdéssel foglalkozik, amely természetes módon vezet a végső, ismét tárgytudományos (oktatáselméleti) konklúzióhoz: a kommunikáció oktatásának elengedhetetlen része (vagy ha nem, akkor előfeltétele) a tudás, a tudomány, a tudományos és nem-tudományos elméletek természetének tisztázása, azaz a tudomány metaelméletének megértése” (Czeglédi 2010: 8).

A második nagy egység, *A kommunikációoktatás elvi és módszertani kérdései* fejezetcím öt írást fog össze. Az első Bencze Lóránt *A kommunikációoktatás néhány buktatója* (33) című írása, amelyben a kommunikációtanítás egy-két általános tudományelméleti, retorikai és stilisztikai, szociokulturális és antropológiai nyelvészeti gondot okozó pontjára, valamint nélkülözhetetlen kulcsfogalmakra, illetve az igen fontos és a témát meghatározó evolúciós szemléletre hívja föl a figyelmet. H. Varga Gyula *A kommunikációoktatás helye és feladatai a magyar oktatási rendszerben* (46) című tanulmányában a kommunikációs készségfejlesztés igényéről, illetve annak az oktatási rendszerben elfoglalt helyéről szól. A két szerző által felvázolt ívet mintegy lezárva Balázs László a szerepviselkedés szociálpszichológiai hátterét tipizálja és elemzi *A szerepviselkedés szociálpszichológiai háttere* (54) címmel. A fejezet további két szerzője a kommunikációs készség fejlesztésének konkrét terepét, illetve módszereit mutatja be. Dobiné Bálint Katalin *A kommunikációs tréningek módszertana* (64) című írásában átfogó képet ad a tréning fogalmáról, feladatáról és a tréningmódszer sajátosságairól. Vargáné Vizi Csilla pedig konkrét feladatokon keresztül mutatja be, hogy milyen sokféle lehetőséget rejt a drámapedagógia a kommunikációs foglalkozásokon: *A drámapedagógiai módszerek alkalmazhatósága a kommunikációoktatásban* (74).

Jelen kötet harmadik, egyben záró fejezetében – *A kommunikáció oktatása az iskolában* – négy igen gyakorlatközpontú írást olvashatunk. Kalóné Gyenes Réka *A zene szerepe a kommunikációban* (83) című írásában ének szakosként igen jó érzékkel mutat rá arra, hogy a zenei kommunikációnak milyen kiemelten fontos szerepe lenne, és ennek megvalósítása a különböző tantárgyak keretében nem is jelentene nagy feladatot. Hasonlóan gyakorlati témájú írás a Czimer Nikoletta és Kotroczó Dóra szerzőpáros munkája, *A Kommunikációs ismeretek című tantárgy tanmenete 9. és 10. osztályban* (90), amely a kommunikációs ismeretek feldolgozásához kínál 9. és 10. osztályosoknak részletesen és átgondoltan kidolgozott tanmenetet. Bodrogi Irén a kommunikációoktatás egy kisebb szeletéhez, a PR tanításához vonultat fel ötleteket *A PR tanítása* (109) címmel. A záró tanulmányban – *A nyomtatott sajtó tanulása és tanítása* (117) – Bognár Máté nevelőtanár a saját tapasztalatait is felhasználva foglalja össze a nyomtatott sajtó tanulásával és tanításával kapcsolatos javaslatait, módszertani eljárásait.

A harmadik kötet *A kommunikációoktatás elvi és módszertani kérdései* (H. Varga 2011) címet kapta. A már visszatérő *Elméletek a tudatosságról* című fejezetben Czeglédi Csaba a második kötetben megjelent

tanulmányát folytatja. A *kommunikáció oktatásának elméleti kérdései II.* (9) címet viselő írásában a tudás, a velünk született és a megszerzett tudás fogalmát igyekszik bemutatni empirista és konstruktivista nézőpontokon keresztül. Érinti a tudomány és a tudományos tudás kapcsolatát, természetét, majd kitér az elméleti elköteleződés és az oktatás viszonyára.

Az első kötetből már ismert cím itt is megjelenik, *A kommunikációoktatás tágabb kontextusai*, amely két kiváló kutató tanulmányát vezeti be. Bencze Lóránt *A kommunikáció mint megújulás és kibontakozás* című írásában nagy utat jár be az oktatás jelenlegi helyzetétől, a kommunikációoktatás elméleti és gyakorlati gyökerein, tartalmi meghatározottságán keresztül a tantárgy tartalmi céljának meghatározásáig. Balázs Géza *Egy magyar nyelvészeti pragmatika tematikája* (48) című tanulmánya a pragmatika alapjaiba vezeti be az olvasót. A cikk mellékleteként olvashatóak az oktatásban is használható pragmatikai témák és témakörök, valamint a pragmatikai alapfogalmak kislexikona, amelyek hasznos segítséget nyújthatnak az anyanyelvi órákon is.

A harmadik nagy egységben, *A kommunikációoktatás elvi és módszertani kérdései* című fő fejezetben H. Varga Gyula az előző években megírt gondolatait viszi tovább *A kommunikációoktatás helyei a Nemzeti alaptantervben* (63) című írásában. Részletesen vizsgálja a kommunikációs kompetencia fejlesztésének, a kommunikációnak mint tantárgynak az oktatási lehetőségeit az akkor érvényben levő oktatási dokumentumok tükrében. Balázs László hasonlóan, szinte előző tanulmányainak továbbgondolásaként igen részletesen szól a kommunikációs készségfejlesztésben is jól alkalmazható, Eric Berne nevéhez köthető tranzakcióanalízis alapjairól és ennek a kommunikációoktatással való összefüggéséről: *A kommunikációoktatás tranzakcióanalitikus megközelítése* (81). H. Tómesz Tímea *Kommunikáció- vagy médiaoktatás? Határkérdések* című írásában a szövegek oldaláról vizsgálja, hogy az oktatásban hol van a helye, mi a módja a kommunikációs helyzetnek, a célnak megfelelő üzenet, stratégia kiválasztásának. A szerző e vizsgálatot leszűkítette a kommunikáció- és médiaoktatásra. Ha az anyanyelvi követelményeket tartalmazó dokumentumokat is vizsgálta volna, talán még árnyaltabb képet kapott volna.

A kötet utolsó fejezetének – *A kommunikáció oktatása az iskolában* – három írása gyakorló tanárok gondolatait összegzi. Csépanyi-Fürjes Mária *A kommunikációoktatás személyiségfejlesztő aspektusai* (103) kérdéskörében fejt ki gondolatait, míg Tóthné Eszes Éva saját iskolaigazgatói tapasztalatait is fölhasználva, a különböző fellépő konfliktushelyzetek megoldására használt IPR-módszert (integrációs pedagógiai rendszer) elemzi: *Kommunikációoktatás – konfliktuskezelés* (110). Bodrogi Irén igen fontos, alig tárgyalt és kutatott területről szól: *Az intraperszonális kommunikáció fejlesztésének lehetőségei a kommunikációórákon* (120) című tanulmányában.

2012-ben a sorozat negyedik kötete *A kommunikációoktatás tartalmi kérdései* címmel jelent meg (H. Varga 2012). A már megszokott formátumú könyvben a szerkesztő az eddigiektől eltérően most csupán két fő témakört kialakítva rendezte a 2011-es konferencia-előadások írott változatát. Az első nagy témakör: *A kommunikációoktatás tartalmi és módszertani kérdései*. Az ide sorolt négy írás közül Szőke-Milinte Enikő *Stratégiák a kommunikációtanításban* (9) című tanulmányában három tanítási-tanulási stratégiát mutat be úgy, hogy egy, az üzleti kommunikáció oktatásához készült tankönyvből vett példával szemlélteti a megállapításokat. H. Varga Gyula írásában – *A kommunikációoktatás diszciplináris kerete* (27) – néhány támpontot ad ahhoz, hogy miként tekinthetjük a kommunikációt tantárgynak, miben különbözik e készségfejlesztő tárgy diszciplináris kerete a hagyományos értelemben vehető közismereti tantárgyaktól. Az írást egy igen részletes, jól strukturált tanmenet is kiegészíti. Eck Júlia a *Kommunikációoktatás vs. drámapedagógia* (39) összehasonlítását végzi el. A szerző a kommunikációt oktatóknak számos, a drámapedagógia eszköztárából vett példát vonultat föl. Balázs László *Módszerek és gyakorlatok a kommunikációoktatásban* (51) címmel részletes, átfogó képet ad arról, hogy mi a feladata egy kommunikációt tanító pedagógusnak, milyen módszereket kell és érdemes ismernie, alkalmaznia. A szerző mindezek mellett igen részletes, konkrét címeket, honlapcímeket tartalmazó módszertani segítséget is nyújt.

A második és ebben a kötetben a befejező nagy fejezet ismét a gyakorló tanárok írásait tartalmazza: *A kommunikáció oktatása az iskolában*. Tóthné Jansik Erzsébet tucatnyi módszertani eljárást, fortélyt tesz közzé *A kultúraközi kommunikáció oktatásának szükségessége* (65) című írásában, Ungváriné Dóka Mária pedig a kooperatív módszerek használatára biztatja tanártársait *Kooperatív tanulási technikák és kommunikációórák* (84) című tanulmányában. Pálos Tamásné egy 173 fővel elvégzett kérdőíves minta alapján fogalmaz meg jó néhány fontos jellemzőt a középiskolások stiláris képességeiről, és számol be minderről *A középiskolások kommunikációs stílusa* (75) című tanulmányában. Ahogy a szerző maga is megjegyzi, a megállapításokból nem lehet messzemenő következtetéseket levonni, hiszen az eredmények a diákok önértékelő írásbeli válaszai alapján fogalmazódtak meg. Az iskola világának szervezeti kommunikációjával foglalkozott Tóth Lászlóné *Stratégiai tervezés, marketingelemzés egy oktatási intézményben* (105) és Hollóné Berecz Erika *Egy középiskola kommunikációs szervezettsége* (113) című írása.

A hatékony kommunikáció (Balázs–H. Varga 2013) figyelemfelkeltő címmel vált ismertté *A kommunikáció oktatása* sorozat 5. száma. A három nagyobb témakört taglaló kötetben tizenöt szerző publikál, illetve új elemként egy könyvismertetés zárja az anyagot. *A kommunikációoktatás tágabb kontextusai* fejezet nyitó írása Bencze Lóránt *Hatékony kommunikáció a bahtyini nyelvfelfogás nyomán* (9). A szerző a XX. század jelentős teoretikusának gondolatait felhasználva analizálja a hatékonyság jellemzőit, amelyek sok tekintetben rokoníthatók az antropológiai nyelvészettel. Andok Mónika írásában – *A hatékonyság fogalma eltérő kommunikációs modellekben* (18) – szintén az előző fogalmat járja körbe, és azt különböző, ismert kommunikációs modellekben (például tranzaktív, interaktív, participációs) mutatja be. *Elmélet és gyakorlat a kommunikációs tankönyvekben* (24) című írásában Szőke-Milinte Enikő két, a tudományos megismerés természetéből levezethető tartalomkiválasztási alapelvet ismertet, amelyek jól megférnek egymás mellett, és párhuzamosan alkalmazhatók a tankönyvi elmélet és gyakorlat szelekciójában. Balázs László egy iskolai közegben történt felmérésen alapuló konfliktuskezelési és -megoldási technikákat sorakoztat föl, és elemzi azokat *Konfliktuskezelés és szervezeti magatartás* (38) című írásában. H. Varga Gyula a hatékony kommunikáció főbb érvényesülési területeit számba véve részletezi az iskolai munkában meglévő hatékonyság területeit, módszereit *A kommunikáció hatékonysága az iskolai munkában* (50) címmel.

A kommunikációoktatás tartalmi és módszertani kérdései fő fejezet tanulmányaiban megszólaló gyakorló pedagógusok közül Balogh Adrienn a tárgy modulátárgyként való oktatásáról ad teljes, átfogó körképet *A kommunikáció oktatása modulátárgyként* (63) című írásában. Kazár Ágnes az idegen nyelvi órák adta lehetőségekről számol be a *Gondolatok az idegen nyelvű kommunikációoktatásról* (78) című tanulmányában, míg Sebőné Sebehyinszki Erzsébet a kommunikációoktatásnak az ügyviteli képzésben betöltött szerepét taglalja: *A kommunikációoktatás helye és szerepe az ügyviteli képzésben* (96). Deák Johanna Erzsébet a tanórán való motivációs lehetőségeket és ezek eredményeit vizsgálja egy, a tanárok körében végzett papír alapú és online kérdőíves felmérés segítségével: *Motivációs lehetőségek és eredmények vizsgálata a 21. századi oktatásban* (87).

Igen érdekes és tanulságos megállapításokat olvashatunk *A kommunikációoktatás és környezet* című fejezet írásaiban. A hat tanulmány sokféle szemszögből igyekszik bemutatni azokat a kommunikációs elemeket, amelyek segíthetik az iskolának mint szervezetnek a hatékony működését. Suszter Gábor a tanári kommunikáció hatékonyságának ismérveit gyűjtötte egybe a szakirodalom és a diákok meglátásai alapján *Hatékony a tanári kommunikáció?* (107) című írásában. Janáčková Anikó *Merjünk beszélni róla – A tanári fe(lké)szülttség* (113) című munkájában nem csupán láttelepet ad a tanároknak stresszt okozó tényezőkről, hanem a pszichoanalízisből ismert Bálint-módszer nevelési problémamegoldásban való alkalmazását és annak hatékonyságát is bemutatja. Fodor Réka *A hatékony kommunikáció feltételei a pedagógus és a szülő viszonyrendszerében* (120) című írásában igen fontos területét érinti az iskolai kommunikáció egyik fajtájának: a pedagógus és a szülő között zajló kommunikációt. Az iskola világában maradv Tomori Tímeától a közoktatás

hatékony vezetői stílusairól, azok típusairól olvashatunk: *Hatékony vezetői stílusok a közoktatásban* (125). Boros Erika írása egy egri szakközépiskola PR-tevékenységén keresztül hívja föl a figyelmet arra, hogy mi mindent lehet tenni az iskola arculatának kialakításáért: *Az iskolai PR és a vonzó intézményi arculat kialakítása* (135).

Az 5. kötetben újdonságként jelenik meg a *Könyvespolc*, amely itt nem más, mint H. Tomesz Tímea recenziója Aczél Petra 2012-ben megjelent *Médiaretorika* című könyvéről.

A sorban a hatodik füzet az utolsó, amely idén, azaz 2014-ben jelent meg. Ez a legterjedelmesebb, 182 oldalas könyv *A kommunikáció(s) készségfejlesztés) tantárgyközi szerepe, lehetőségei* (Balázs et al. 2014) címet kapta. A négy nagyobb témakör 14 publikációt foglal magába, amelyet egy könyvismertetés bővít ki kötetzáróként. A sorozat korábbi számaiból is ismert *Elméletek a tudatosságról* első nagy fejezet nyitó írásában Andok Mónika a fiatalon elhunyt amerikai Brant Burleson professzor munkája alapján ismerteti meg az érdeklődőt a támogató kommunikáció fogalmával, típusaival és működési mechanizmusával: *A támogató kommunikáció típusai, mechanizmusa és készségfejlesztése* (7). Balogh Adrienn *A dilemmavita mint a készségfejlesztésének eszköze* (18) című írásában egy speciális módszer, a dilemmavita a bemutatásán keresztül szól a kommunikációs készségfejlesztés lehetőségeiről és fontosságáról. A kötetek tanulmányaiban nem először esik szó a kommunikáció és a személyiségfejlődés/-fejlesztés kapcsolatáról. H. Tomesz Tímea írása, a *Kommunikációoktatás és személyiség-fejlesztés* (30) is e két terület elválaszthatatlan voltáról, a kommunikációoktatás személyiséget fejlesztő módszereinek hangsúlyozásáról szól. Igen érdekes és tanulságos Balázs László tanulmánya, *Az iskolai klíma hatása a tanulók teljesítményére* (38) az iskolát mint szervezetet, illetve ennek hatását vizsgálja külföldi és hazai kutatások adataival alátámasztva.

A kommunikációoktatás elméleti kérdései második nagy egységének mindkét tanulmánya a konferenciák során már többször is érintett témákat új nézőpontból világítja meg. Szőke-Milinte Enikő *A kommunikáció tanítása – a tanítás kommunikációja* (57) című írásában a pedagógusok kommunikációját elemzi, és áttekintő képet ad arról, hogy miben tér el jellegében és hatékonyságában is a tanítás során alkalmazott tranzakcionális és interakcionális paradigma. H. Varga Gyula a kommunikációs készségfejlesztés formáit veszi számba a legfrissebb oktatási dokumentumok alapján, illetve bemutatja, hogy e fejlesztésben a különböző műveltségi területeket tekintve milyen lehetőségek rejlenek: *A kommunikációs készségfejlesztés tantárgyközi szerepe* (74). E tanulmány folytatásának is tekinthetjük a füzet harmadik nagy egységét, *A kommunikációoktatás tantárgyközi kapcsolatai* címűt. A gyakorló pedagógusok tollából született írások közül Pásztor Judit témája: *Kommunikációs készségfejlesztés a sajátos nevelési igényű tanulók körében* (91). A további írások is különböző tantárgyak kereteiben mutatják be a kommunikációs kompetencia fejlesztésének lehetőségeit:

Forgácsné Herceg Katalin *Kommunikációs készségfejlesztés irodalomórán* (101), Dudás Krisztina *Kommunikációs készségfejlesztés történelemórán* (105), Pásztor Attila *Kultúraközi kommunikáció az idegen nyelvi órákon* (117), Borbély Edit Júlia *Tantárgyi koncentráció a médiaórán* (123). Mind az öt írás gyakorlatközpontú, a mindennapi oktatásban jól használható ötleteket tartalmaz.

A Kommunikációoktatás és újmédia fejezet az új kommunikációs eszközök használatával és tanításával foglalkozik. Ez a fejezet igen nagy segítséget ad a gyakorló pedagógusoknak abban, hogyan építsék be az új kihívásokat jelentő formákat a tananyagba. Béres Lilla *Az újmédia kompetenciái a kommunikációtanításban* (131) című, egy saját felmérést is tartalmazó írásában összefoglalja, hogy a mai pedagógusok miben látják a diákok kommunikációjának változását, és ezt a tényt milyen mértékben befolyásolják az új kommunikációs eszközök. Alapos, ötletes és az elméleti háttér mellett gyakorlatközpontú Sztaskó Richard *Az internetes mémek tanítása kommunikációórán* (143) című munkája, amelynek elolvasása után minden tanár kolléga kedvet kap a jelenséggel való tanórai foglalkozáshoz. Kiss Tímea *Az internetnyelv alkalmazásának korrekciója* (161) címmel azt a jelenséget tárgyalja – a szakirodalmat és saját tapasztalatait is fölhasználva –, hogy az

internet milyen hatással van a tanulók nyelvhasználatára, és ezt a problémakört hogyan lehet kezelni, hogyan, milyen gyakorlatokkal lehet rávezetni a tanulókat arra, hogy különbséget tudjanak tenni a kommunikációs helyzet és stílus között.

A kötetet záró *Könyvespolcban* Balogh Adrienn ismerteti Balázs László 2013-ban megjelent *A kommunikációs gyakorlatok vezetésének módszerei. Módszerek, eszközök, feladatok* (Gamma Kiadó, Eger) című könyvét.

A fent bemutatott sorozat minden kötetét és írását a szakma képviselői lektorálták. A kellemes formátumú, jól áttekinthető könyvek technikai szerkesztését mind a hat esetben Balázs László végezte.

Abban a reményben, hogy a konferenciasorozat folytatódik, az ott elhangzó előadások írott formában továbbra is megjelennek, csak ajánlani tudom az eddigi kiadványokat. Ajánlani tudom a kutatóknak, az egyetemi és a főiskolai hallgatóknak, de legfőképpen azoknak a tanároknak, akik fontosnak tartják a kommunikációs kompetencia fejlesztését és a módszertani megújulást.

Irodalom

- Balázs László – H. Tomesz Tímea – H. Varga Gyula (szerk.) 2014. *A kommunikáció(s) készségfejlesztés tantárgyközi szerepe, lehetőségei. A kommunikáció oktatása 6.* Hungarovox Kiadó. Budapest.
- Balázs László – H. Varga Gyula (szerk.) 2013. *A hatékony kommunikáció. A kommunikáció oktatása 5.* Hungarovox Kiadó. Budapest.
- Czeglédi Csaba 2010. Beszéljünk az elméletekről(?). In: H. Varga Gyula (szerk.) *A kommunikációoktatás kontextusai. A kommunikáció oktatása 2.* Hungarovox Kiadó. Budapest. 7–33.
- H. Varga Gyula (szerk.) 2009. *Tudatosság a kommunikációban. A kommunikáció oktatása 1.* Hungarovox Kiadó. Budapest.
- H. Varga Gyula (szerk.) 2010. *A kommunikációoktatás kontextusai. A kommunikáció oktatása 2.* Hungarovox Kiadó. Budapest.
- H. Varga Gyula (szerk.) 2011. *A kommunikációoktatás elvi és módszertani kérdései. A kommunikáció oktatása 3.* Hungarovox Kiadó. Budapest.
- H. Varga Gyula (szerk.) 2012. *A kommunikációoktatás tartalmi kérdései. A kommunikáció oktatása 4.* Hungarovox Kiadó. Budapest.

A hat kötet tartalomjegyzéke a mellékletben tekinthető meg.

Raátz, Judit: Book series about communication education

Az írás szerzőjéről

Raátz Judit

Eötvös Loránd Tudományegyetem, Budapest, Magyarország

raatz.judit[kukac]btk.elte.hu

<https://orcid.org/0000-0003-3675-3621>